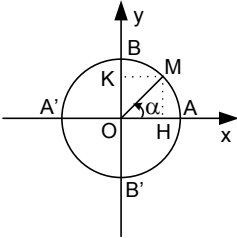

Chương VI: CUNG VÀ GÓC LƯỢNG GIÁC. CÔNG THỨC LƯỢNG GIÁC

Tiết: 53 Bài 2: GIÁ TRỊ LƯỢNG GIÁC CỦA MỘT CUNG

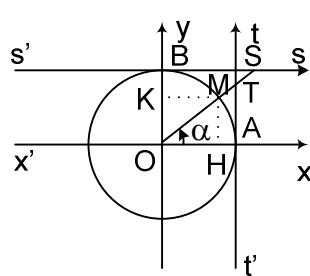
Hoạt động của Giáo viên	Hoạt động của Học sinh	Nội dung
Hoạt động 1: Tìm hiểu Định nghĩa các giá trị lượng giác của một cung		
<p>GV nêu định nghĩa các GTLG của cung α.</p> <p>H1. So sánh $\sin\alpha$, $\cos\alpha$ với 1 và -1 ?</p> <p>H2. Nêu mối quan hệ giữa $\tan\alpha$ và $\cot\alpha$?</p> <p>H3. Tính $\sin\frac{25\pi}{4}$, $\cos(-240^\circ)$, $\tan(-405^\circ)$?</p>	<div style="text-align: center;"> </div> <p>Đ1. $-1 \leq \sin\alpha \leq 1$ $-1 \leq \cos\alpha \leq 1$</p> <p>Đ2. $\tan\alpha \cdot \cot\alpha = 1$</p> <p>Đ3. $\frac{25\pi}{4} = \frac{\pi}{4} + 3.2\pi$ $\Rightarrow \sin\frac{25\pi}{4} = \sin\frac{\pi}{4} = \frac{\sqrt{2}}{2}$</p>	<p>I. Giá trị lượng giác của cung α</p> <p>1. Định nghĩa</p> <p>Cho cung $\widehat{AM}$ có số đo $\widehat{AM} = \alpha$</p> <p>$\sin\alpha = \overline{OK}$; $\cos\alpha = \overline{OH}$;</p> <p>$\tan\alpha = \frac{\sin\alpha}{\cos\alpha}$ ($\cos\alpha \neq 0$)</p> <p>$\cot\alpha = \frac{\cos\alpha}{\sin\alpha}$ ($\sin\alpha \neq 0$)</p> <p>Các giá trị $\sin\alpha$, $\cos\alpha$, $\tan\alpha$, $\cot\alpha$ được gọi là các GTLG của cung α.</p> <p>Trục tung: trục sin,</p> <p>Trục hoành: trục cosin.</p> <p>• Chú ý:</p> <ul style="list-style-type: none"> Các định nghĩa trên cũng áp dụng cho các góc lượng giác. Nếu $0^\circ \leq \alpha \leq 180^\circ$ thì các GTLG của α cũng chính là các GTLG của góc đó đã học.
Hoạt động 2: Nhận xét một số kết quả rút ra từ định nghĩa		
<p>Từ định nghĩa các GTLG rút ra các nhận xét.</p>		<p>2. Hệ quả</p> <p>a) $\sin\alpha$ và $\cos\alpha$ xác định với $\forall \alpha \in \mathbb{R}$.</p> <p>$\sin(\alpha + k2\pi) = \sin\alpha$ ($\forall k \in \mathbb{Z}$) $\cos(\alpha + k2\pi) = \cos\alpha$ ($\forall k \in \mathbb{Z}$)</p> <p>b) $-1 \leq \sin\alpha \leq 1$; $-1 \leq \cos\alpha \leq 1$</p> <p>c) Với $\forall m \in \mathbb{R}$ mà $-1 \leq m \leq 1$ đều tồn tại α và β sao cho:</p>

<p>H1. Khi nào $\tan\alpha$ không xác định ?</p> <p>H2. Dựa vào dấu để xác định dấu của các GTLG của α ?</p>	<p>D1. Khi $\cos\alpha = 0 \Leftrightarrow M$ ở B hoặc $B' \Leftrightarrow \alpha = \frac{\pi}{2} + k\pi$</p> <p>D2. Dựa vào vị trí điểm cuối M của cung $\widehat{AM} = \alpha$.</p>	<p>$\sin\alpha = m; \quad \cos\beta = m$</p> <p>d) $\tan\alpha$ xác định với $\alpha \neq \frac{\pi}{2} + k\pi$</p> <p>e) $\cot\alpha$ xác định với $\alpha \neq k\pi$</p> <p>f) Dấu của các GTLG của α</p> <table border="1" data-bbox="1015 388 1477 640"> <tr> <th>Phần tư \ GTLG</th> <th>I</th> <th>II</th> <th>III</th> <th>IV</th> </tr> <tr> <th>$\cos\alpha$</th> <td>+</td> <td>1</td> <td>1</td> <td>+</td> </tr> <tr> <th>$\sin\alpha$</th> <td>+</td> <td>+</td> <td>1</td> <td>1</td> </tr> <tr> <th>$\tan\alpha$</th> <td>+</td> <td>1</td> <td>+</td> <td>1</td> </tr> <tr> <th>$\cot\alpha$</th> <td>+</td> <td>1</td> <td>+</td> <td>1</td> </tr> </table>	Phần tư \ GTLG	I	II	III	IV	$\cos\alpha$	+	1	1	+	$\sin\alpha$	+	+	1	1	$\tan\alpha$	+	1	+	1	$\cot\alpha$	+	1	+	1
Phần tư \ GTLG	I	II	III	IV																							
$\cos\alpha$	+	1	1	+																							
$\sin\alpha$	+	+	1	1																							
$\tan\alpha$	+	1	+	1																							
$\cot\alpha$	+	1	+	1																							

Hoạt động 3: Tìm hiểu cách biểu diễn cung lượng giác trên đường tròn lượng giác

<p>GV cho HS nhắc lại và điền vào bảng.</p>	<p>HS thực hiện.</p>	<p>3. GTLG của các cung đặc biệt</p> <table border="1" data-bbox="1006 787 1485 1155"> <tr> <td></td> <td>0</td> <td>$\frac{\pi}{6}$</td> <td>$\frac{\pi}{4}$</td> <td>$\frac{\pi}{3}$</td> <td>$\frac{\pi}{2}$</td> </tr> <tr> <td>$\sin\alpha$</td> <td>0</td> <td>$\frac{1}{2}$</td> <td>$\frac{\sqrt{2}}{2}$</td> <td>$\frac{\sqrt{3}}{2}$</td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>$\cos\alpha$</td> <td>1</td> <td>$\frac{\sqrt{3}}{2}$</td> <td>$\frac{\sqrt{2}}{2}$</td> <td>$\frac{1}{2}$</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>$\tan\alpha$</td> <td>0</td> <td>$\frac{\sqrt{3}}{3}$</td> <td>1</td> <td>$\sqrt{3}$</td> <td> </td> </tr> <tr> <td>$\cot\alpha$</td> <td> </td> <td>$\sqrt{3}$</td> <td>1</td> <td>$\frac{\sqrt{3}}{3}$</td> <td>0</td> </tr> </table>		0	$\frac{\pi}{6}$	$\frac{\pi}{4}$	$\frac{\pi}{3}$	$\frac{\pi}{2}$	$\sin\alpha$	0	$\frac{1}{2}$	$\frac{\sqrt{2}}{2}$	$\frac{\sqrt{3}}{2}$	1	$\cos\alpha$	1	$\frac{\sqrt{3}}{2}$	$\frac{\sqrt{2}}{2}$	$\frac{1}{2}$	0	$\tan\alpha$	0	$\frac{\sqrt{3}}{3}$	1	$\sqrt{3}$		$\cot\alpha$		$\sqrt{3}$	1	$\frac{\sqrt{3}}{3}$	0
	0	$\frac{\pi}{6}$	$\frac{\pi}{4}$	$\frac{\pi}{3}$	$\frac{\pi}{2}$																											
$\sin\alpha$	0	$\frac{1}{2}$	$\frac{\sqrt{2}}{2}$	$\frac{\sqrt{3}}{2}$	1																											
$\cos\alpha$	1	$\frac{\sqrt{3}}{2}$	$\frac{\sqrt{2}}{2}$	$\frac{1}{2}$	0																											
$\tan\alpha$	0	$\frac{\sqrt{3}}{3}$	1	$\sqrt{3}$																												
$\cot\alpha$		$\sqrt{3}$	1	$\frac{\sqrt{3}}{3}$	0																											

Hoạt động 4: Tìm hiểu ý nghĩa hình học của tang và cotang

<p>Tính $\tan\alpha$, $\cot\alpha$?</p> 	$\tan\alpha = \frac{\sin\alpha}{\cos\alpha} = \frac{\overline{HM}}{\overline{OH}} = \frac{\overline{AT}}{\overline{OA}}$ $= \overline{AT}$ $\cot\alpha = \frac{\cos\alpha}{\sin\alpha} = \frac{\overline{KM}}{\overline{OK}} = \frac{\overline{BS}}{\overline{OB}}$ $= \overline{BS}$	<p>II. Ý nghĩa hình học của tang và cotang</p> <p>1. Ý nghĩa hình học của $\tan\alpha$</p> <p>$\tan\alpha$ được biểu diễn bởi $\overline{AT}$ trên trục $t'At$. Trục $t'At$ được gọi là trục tang.</p> <p>2. Ý nghĩa hình học của $\cot\alpha$</p> <p>$\cot\alpha$ được biểu diễn bởi $\overline{BS}$ trên trục $s'Bs$. Trục $s'Bs$ được gọi là trục cotang.</p> $\tan(\alpha + k\pi) = \tan\alpha \quad (\forall k \in \mathbb{Z})$ $\cot(\alpha + k\pi) = \cot\alpha \quad (\forall k \in \mathbb{Z})$
--	---	---

Hoạt động 5: Củng cố

– Nhắc lại:

+ Định nghĩa các GTLG của α .

+ Ý nghĩa hình học của các GTLG của α .

– BT về nhà 1, 2, 3 SGK.

– Về đọc tiếp phần III bài "Giá trị lượng giác của một cung".

Chương VI: CUNG VÀ GÓC LƯỢNG GIÁC. CÔNG THỨC LƯỢNG GIÁC

Tiết: 54 Bài 2: GIÁ TRỊ LƯỢNG GIÁC CỦA MỘT CUNG (tt)

Hoạt động của Giáo viên	Hoạt động của Học sinh	Nội dung
Hoạt động 1: Tìm hiểu các công thức lượng giác cơ bản		
<p>• GV hướng dẫn HS chứng minh các công thức.</p> <p>H1. Nêu công thức quan hệ giữa $\sin\alpha$ và $\cos\alpha$?</p> <p>H2. Hãy xác định dấu của $\cos\alpha$?</p> <p>H3. Nêu công thức quan hệ giữa $\tan\alpha$ và $\cos\alpha$?</p>	<p>• $1 + \tan^2\alpha = 1 + \frac{\sin^2\alpha}{\cos^2\alpha} =$</p> $= \frac{\cos^2\alpha + \sin^2\alpha}{\cos^2\alpha} = \frac{1}{\cos^2\alpha}$ <p>Đ1. $\sin^2\alpha + \cos^2\alpha = 1$</p> <p>Đ2. Vì $\frac{\pi}{2} < \alpha < \pi$ nên $\cos\alpha < 0$</p> <p>Đ3. $1 + \tan^2\alpha = \frac{1}{\cos^2\alpha}$</p>	<p>III. Quan hệ giữa các GTLG</p> <p>1. Công thức lượng giác cơ bản</p> $\sin^2\alpha + \cos^2\alpha = 1$ $1 + \tan^2\alpha = \frac{1}{\cos^2\alpha} \quad (\alpha \neq \frac{\pi}{2} + k\pi)$ $1 + \cot^2\alpha = \frac{1}{\sin^2\alpha} \quad (\alpha \neq k\pi)$ $\tan\alpha \cdot \cot\alpha = 1 \quad (\alpha \neq k\frac{\pi}{2})$ <p>2. Ví dụ áp dụng</p> <p>VD1: Cho $\sin\alpha = \frac{3}{5}$ với $\frac{\pi}{2} < \alpha < \pi$. Tính $\cos\alpha$.</p> $\sin^2\alpha + \cos^2\alpha = 1$ $\Rightarrow \cos\alpha = \pm\sqrt{1 - \sin^2\alpha} = \pm\sqrt{1 - \left(\frac{3}{5}\right)^2}$ $= \pm\frac{4}{5}$ <p>Vì $\frac{\pi}{2} < \alpha < \pi$ nên $\cos\alpha < 0$</p> $\Rightarrow \cos\alpha = -\frac{4}{5}$ <p>VD2: Cho $\tan\alpha = -\frac{4}{5}$ với $\frac{3\pi}{2} < \alpha < 2\pi$. Tính $\cos\alpha$.</p>

H4. Hãy xác định dấu của $\cos \alpha$?

Đ4. Vì $\frac{3\pi}{2} < \alpha < 2\pi$ nên $\cos \alpha > 0$

$$1 + \tan^2 \alpha = \frac{1}{\cos^2 \alpha}$$

$$\Rightarrow \cos \alpha = \pm \sqrt{\frac{1}{1 + \tan^2 \alpha}}$$

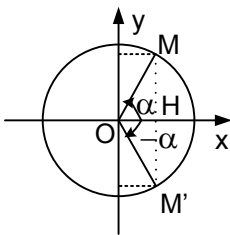
$$= \pm \sqrt{\frac{1}{1 + \left(-\frac{4}{5}\right)^2}} = \pm \frac{5\sqrt{41}}{41}$$

Vì $\frac{3\pi}{2} < \alpha < 2\pi$ nên $\cos \alpha > 0$

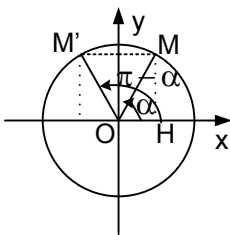
$$\Rightarrow \cos \alpha = \frac{5}{\sqrt{41}}$$

Hoạt động 2: Tìm hiểu các GTLG của các cung có liên quan đặc biệt

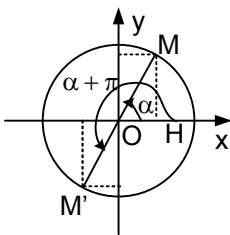
HS nhận xét vị trí của các điểm M và M' .

đối nhau

bù nhau

a) M và M' đối xứng nhau qua trục hoành.

b) M và M' đối xứng nhau qua trục tung.

c) M và M' đối xứng nhau qua gốc tọa độ O .

3. GTLG của các cung có liên quan đặc biệt

a) **Cung đối nhau:** α và $-\alpha$

$$\cos(-\alpha) = \cos \alpha$$

$$\sin(-\alpha) = -\sin \alpha$$

$$\tan(-\alpha) = -\tan \alpha$$

$$\cot(-\alpha) = -\cot \alpha$$

b) **Cung bù nhau:** α và $\pi - \alpha$

$$\cos(\pi - \alpha) = -\cos \alpha$$

$$\sin(\pi - \alpha) = \sin \alpha$$

$$\tan(\pi - \alpha) = -\tan \alpha$$

$$\cot(\pi - \alpha) = -\cot \alpha$$

c) **Cung hơn kém π :** α và $(\alpha + \pi)$

$$\cos(\alpha + \pi) = -\cos \alpha$$

$$\sin(\alpha + \pi) = -\sin \alpha$$

$$\tan(\alpha + \pi) = \tan \alpha$$

$$\cot(\alpha + \pi) = \cot \alpha$$

<p>hơn kém π</p> <p>phụ nhau</p>	<p>d) M và M' đối xứng nhau qua đường phân giác phần tư thứ I.</p>	<p>d) Cung phụ nhau: α và $\left(\frac{\pi}{2} - \alpha\right)$</p> $\cos\left(\frac{\pi}{2} - \alpha\right) = \sin\alpha$ $\sin\left(\frac{\pi}{2} - \alpha\right) = \cos\alpha$ $\tan\left(\frac{\pi}{2} - \alpha\right) = \cot\alpha$ $\cot\left(\frac{\pi}{2} - \alpha\right) = \tan\alpha$
---	--	---

Hoạt động 3: Áp dụng tính GTLG của các cung có liên quan đặc biệt

<p>Tính và điền vào bảng.</p>	<table border="1"> <tr> <td></td> <td>$1 \frac{\pi}{6}$</td> <td>120^0</td> <td>135^0</td> <td>$\frac{5\pi}{6}$</td> </tr> <tr> <td>sin</td> <td>$1 \frac{1}{2}$</td> <td>$\frac{\sqrt{3}}{2}$</td> <td>$\frac{\sqrt{2}}{2}$</td> <td>$\frac{1}{2}$</td> </tr> <tr> <td>cos</td> <td>$\frac{\sqrt{3}}{2}$</td> <td>$1 \frac{1}{2}$</td> <td>$\frac{-\sqrt{2}}{2}$</td> <td>$\frac{-\sqrt{3}}{2}$</td> </tr> <tr> <td>tan</td> <td>$\frac{-\sqrt{3}}{3}$</td> <td>$-\sqrt{3}$</td> <td>-1</td> <td>$\frac{-\sqrt{3}}{3}$</td> </tr> <tr> <td>cot</td> <td>$-\sqrt{3}$</td> <td>$\frac{-\sqrt{3}}{3}$</td> <td>-1</td> <td>$-\sqrt{3}$</td> </tr> </table>		$1 \frac{\pi}{6}$	120^0	135^0	$\frac{5\pi}{6}$	sin	$1 \frac{1}{2}$	$\frac{\sqrt{3}}{2}$	$\frac{\sqrt{2}}{2}$	$\frac{1}{2}$	cos	$\frac{\sqrt{3}}{2}$	$1 \frac{1}{2}$	$\frac{-\sqrt{2}}{2}$	$\frac{-\sqrt{3}}{2}$	tan	$\frac{-\sqrt{3}}{3}$	$-\sqrt{3}$	-1	$\frac{-\sqrt{3}}{3}$	cot	$-\sqrt{3}$	$\frac{-\sqrt{3}}{3}$	-1	$-\sqrt{3}$	<p>VD3: Tính GTLG của các cung sau:</p> <p>$-\frac{\pi}{6}, 120^0, 135^0, \frac{5\pi}{6}$</p> $\sin\left(-\frac{\pi}{6}\right) = -\sin\frac{\pi}{6} = -\frac{1}{2}$ $\cos\left(-\frac{\pi}{6}\right) = \cos\frac{\pi}{6} = \frac{\sqrt{3}}{2}$ $\tan\left(-\frac{\pi}{6}\right) = -\tan\frac{\pi}{6} = -\frac{\sqrt{3}}{3}$ $\cot\left(-\frac{\pi}{6}\right) = -\cot\frac{\pi}{6} = -\sqrt{3}$ <p>Tương tự cho $120^0, 135^0, \frac{5\pi}{6}$</p>
	$1 \frac{\pi}{6}$	120^0	135^0	$\frac{5\pi}{6}$																							
sin	$1 \frac{1}{2}$	$\frac{\sqrt{3}}{2}$	$\frac{\sqrt{2}}{2}$	$\frac{1}{2}$																							
cos	$\frac{\sqrt{3}}{2}$	$1 \frac{1}{2}$	$\frac{-\sqrt{2}}{2}$	$\frac{-\sqrt{3}}{2}$																							
tan	$\frac{-\sqrt{3}}{3}$	$-\sqrt{3}$	-1	$\frac{-\sqrt{3}}{3}$																							
cot	$-\sqrt{3}$	$\frac{-\sqrt{3}}{3}$	-1	$-\sqrt{3}$																							

Hoạt động 4: Củng cố

<p>- Nhấn mạnh:</p> <p>+ Các công thức lượng giác.</p> <p>+ Cách vận dụng các công thức vào bài tập.</p> <p>- BT về nhà 4,5 SGK.</p>		
--	--	--